

Factfulness

Rosling, Hans

L'any 2005 vam fundar la Gapminder Foundation, que té com a objectiu lluitar contra la ignorància devastadora amb una visió del món basada en fets.

INTRODUCCIÓ

Per què m'agrada tant el circ

Posa't a prova

1. Al conjunt de països amb un nivell baix de renda que hi ha avui al món, ¿quantes nenes acaben l'educació primària? A: 20 % B: 40 % C: 60 %
2. 2. ¿On viu la majoria de la població mundial? A: En països de renda baixa. B: En països de renda mitjana. C: En països de renda alta.
3. 3. En els últims 20 anys, el percentatge de la població mundial que viu en la pobresa extrema... A: s'ha multiplicat gairebé per dos. B: s'ha quedat més o menys igual. C: s'ha reduït gairebé a la meitat.
4. 4. ¿Quina és l'esperança de vida actualment al món? A: 50 anys B: 60 anys C: 70 anys
5. 5. Actualment al món hi ha 2.000 milions de nens d'entre 0 i 15 anys. ¿Quants nens hi haurà l'any 2100, segons l'ONU? A: 4.000 milions B: 3.000 milions C: 2.000 milions
6. L'ONU preveu que la població mundial el 2010 haurà augmentat en 4.000 milions de persones. ¿Quin és el principal motiu d'aquest augment? A: Hi haurà més nens (menys de 15 anys). B: Hi haurà més adults (entre 15 i 74 anys). C: Hi haurà més persones molt grans (75 anys o més).
7. ¿De quina manera ha canviat el nombre de morts anuals a causa de desastres naturals durant els últims cent anys? A: S'ha multiplicat com a mínim per dos. B: S'ha quedat més o menys igual. C: S'ha reduït a menys de la meitat.
8. Actualment hi ha uns 7.000 milions de persones, al món. ¿Quin d'aquests tres mapes mostra millor on viuen? (Cada figureta representa 1.000 milions de persones.)
9. ¿Quin percentatge de nens d'1 any estan vacunats contra alguna malaltia al món? A: 20 % B: 50 % C: 80 %
10. De mitjana, a tot el món, els homes que ara tenen 30 anys han anat 10 anys a escola. ¿Quants anys hi han anat les dones de la mateixa edat? A: 9 anys B: 6 anys C: 3 anys
11. El 1996 els tigres, els pandes gegants i els rinoceronts negres figuraven a la llista d'espècies en perill d'extinció. ¿Quantes d'aquestes tres espècies es troben en una situació més crítica que aleshores? A: dues B: una C: cap
12. ¿Quanta gent al món té un cert accés a l'electricitat? A: 20 % B: 50 % C: 80 %

13. Els experts en climatologia mundial creuen que durant els pròxims 100 anys la temperatura mitjana: A: pujarà B: es quedarà igual C: baixarà

Aquestes són les respostes correctes: 1: C; 2: B; 3: C; 4: C; 5: C; 6: B; 7: C; 8: A; 9: C; 10: A; 11: C; 12: C, 13: A

Els científics, els ximpanzés i tu

Durant la lectura del llibre hauré compartit amb tu unes quantes eines per pensar molt senzilles que t'ajudaran a fer-te'n una idea general i a entendre millor com funciona el món sense que et calgui aprendre-te'n tots els detalls.

Durant els últims vint anys el percentatge de la població mundial que viu en la pobresa extrema s'ha reduït a la meitat. És un fet absolutament revolucionari.

Però la gent no ho sap. Només el 7% –menys d'una persona de cada 10–l'encerten.

Actualment gairebé tota la canalla del món està vacunada. És impressionant!

Però la majoria de la gent no ho sap, només el 13% tria la resposta correcta.

El 86% de la gent respon correctament l'última pregunta, sobre el canvi climàtic.

És tot un èxit de conscienciació.

De mitjana només van encertar 2 preguntes de 12. I el 15% no va encertar cap resposta.

Potser estàs pensant que la gent amb més estudis treu millor resultats, estava molt equivocat.

Un dels pitjors resultats va ser el d'un grup de premis Nobel i investigadors mèdics. No és una qüestió d'intel·ligència. Pel que sembla, tothom té una visió absolutament equivocada del món.

Els ximpanzés, triant els plàtans aleatòriament, se'n sortirien millor que els humans amb estudis però equivocats que responen els meus qüestionaris.

Els humans de mitjana només encerten 2 preguntes de 12.

Tots els grups a qui pregunto pensen que el món és un lloc més terrible, més violent i més sense remei –en poques paraules, més dramàtic–del que és en realitat.

¿Per què no guanyem els ximpanzés?

Curs de salut global al Karolinska Institutet, a Suècia.

Però ¿com havien de poder solucionar els problemes mundials les persones que dissenyaven les polítiques i els polítics mateixos, si es basaven en fets erronis?.

Els resultats no eren aleatoris, eren pitjors que si fossin aleatoris; la gent triava sistemàticament les respostes incorrectes.

L'únic que pot explicar una puntuació tan baixa és que la gent tingui un «coneixement» activament erroni.

La gent tenia una visió del món de quan els seus mestres de primària havien acabat l'escolaritat.

Volíem instal·lar a tothom la versió actualitzada de com era el món.
Aquelles noves idees no quallaven, ho van fer pitjor que els ximpanzés.
Els instints dramàtics i la visió hiperdramàtica del món

Jo l'he batejat com la visió hiperdramàtica del món. És angoixant i a més a més enganyosa.

La immensa majoria de la població mundial viu en algun punt mitjà de l'escala de renda.

Si la teva visió del món és errònia, faràs sistemàticament suposicions equivocades; i no és culpa d'uns mitjans amb mala idea, de la propaganda, de les fake news o de fets erronis.

Si aquesta visió hiperdramàtica del món és tan difícil de combatre és perquè té a veure amb com funciona el nostre cervell.

Conservem molts instints que eren molt útils fa milers d'anys, però el món on vivim ara és molt diferent.

El nostre cervell veloç i la nostra afició als drames, ens generen una concepció del món errònia i hiperdramàtica.

No m'interpretis malament; hauríem d'aprendre a moderar la ingesta de dramatisme.

El factfulness i la visió del món basada en fets, és el meu últim intent de deixar una empremta al món: canviar la manera de pensar de la gent, apaivagar les seves pors irracionals i redirigir la seva energia cap a activitats constructives.

Les dades que hi trobaràs són molt diferents de les que has vist fins ara: són dades terapèutiques. És coneixement com a font de pau mental. Perquè el món no és tan dramàtic com sembla.

Tornem al circ, al final de les meves conferències, m'empasso una espasa per demostrar de manera pràctica que el que sembla impossible és possible.

Aquest llibre va sobre el món i sobre com és en realitat. Però també parla de com ets tu i de per què (com la majoria de gent que he conegut) no veus el món com és en realitat.

Parla de què pots fer per evitar-ho i de com tot plegat et farà sentir més positiu, menys angoixat i més esperançat mentre surts de l'envelat del circ per tornar al món.

- CAPÍTOL 1: L'INSTINT DE LA BRETXA

Capturar un monstre en una aula fent servir només un full de paper.

On va començar tot

No trobareu cap país on la mortalitat infantil hagi augmentat. Perquè en termes generals el món està millorant.

- El megaequívoc que «el món està dividit en dos»

L'instint de la bretxa, fa que la gent tingui al cap la imatge d'un món dividit en dues menes de països o dues menes de persones: els rics contra els pobres.

El fet de dividir el món en dos apartats enganyosos distorsiona absolutament les proporcions globals que té la gent al cap.

- Intentant pescar el primer megaequívoc

- ¿Quin problema hi ha amb aquesta imatge?

¿Quin problema hi ha amb aquesta imatge?

Aquesta imatge mostra clarament un món dividit en dos grups amb una bretxa al mig. Que bonic!

Perquè aquesta imatge mostra com era el món l'any 1965!
El món ha canviat completament.

El 85% de la humanitat ja és a dins de la casella que antigament anomenàvem «món desenvolupat».

El 15% restant es troba majoritàriament entre les dues caselles. A la casella d'«en vies de desenvolupament» només hi ha 13 països, que representen el 6% de la població mundial. La majoria de nosaltres ens hem quedat encallats en una idea absolutament obsoleta de com és la resta del món.

Gairebé tots els altres aspectes de la vida humana han patit un canvi molt similar. Avui dia la majoria de la població és al mig.

Em vaig adonar que havia de trobar la manera de fer que les dades fossin més clares. Així aconseguiria destruir la seva il·lusió que sabien coses, quan en realitat només tenien intuïcions.

Avui la majoria de la població, el 75%, viu en països de renda mitjana.

«Em baso en estadístiques normals recollides pel Banc Mundial i les Nacions Unides. No hi ha discussió possible. Són fets que no es poden posar en qüestió. Jo tinc raó i vostè està equivocat.»

- Capturar la bèstia

Només el 9% de la població mundial viu en països de renda baixa.

Són espantosos des de molts punts de vista, però no estan ni pitjor ni tan sols igual que l'Afganistan, Somàlia o la República Centreafricana, els pitjors llocs per viure del planeta.

La majoria de la població viu a països de renda mitjana.

És el punt on viu el 75% de la humanitat, no hi ha bretxa.

Això és un motiu d'alegria per a les persones que es preocupen per la humanitat i una constatació importantíssima per a les empreses de tot el món. Allà a fora hi ha cinc mil milions de consumidors potencials que estan millorant les seves condicions de vida en aquesta part del mig i volen comprar xampú, motos, compreses i telèfons intel·ligents. I si aneu pel món pensant que són «pobres», no els sabreu veure.

- ¿I doncs quin nom li hem de posar «nosaltres» a aquest «ells»? Els quatre nivells

Els dividiré en quatre nivells de renda.

Cada figura d'aquest gràfic representa 1.000 milions de persones.

NIVELL 1: Comences al nivell 1 amb 1 dòlar al dia.
Això és la pobresa extrema.

NIVELL 2: Ho has aconseguit. De fet, la teva renda s'ha multiplicat per quatre i ara guanyes 4 dòlars al dia.

Si aconseguissis trobar feina a la indústria local de confecció series el primer membre de la família que portaria un salari a casa.
(Actualment viuen així uns 3.000 milions de persones.)

Nivell 3: Ostres! Ho has aconseguit! Estàs pluriempleat, treballes setze hores al dia, set dies a la setmana,
Ara guanyes 16 euros al dia.
(Actualment viuen així uns 2.000 milions de persones.)

NIVELL 4: Guanyes més de 32 dòlars al dia.
(Actualment viuen així 1.000 milions de persones aproximadament.)
Fa només dos-cents anys, el 85% de la població mundial encara era al nivell 1, en condicions de pobresa extrema.

Actualment la gran majoria de la gent està escampada entre els nivells 2 i 3, amb unes condicions de vida com les que tenia la gent a l'Europa occidental i a l'Amèrica del Nord a la dècada dels cinquanta. I ja fa anys que això és així.

- L'instint de la bretxa

Ens agraden les dicotomies.

La divisió del món en dos bàndols és senzilla i intuïtiva, però també dramàtica, perquè implica conflicte. I la fem constantment, sense pensar-hi.
Els periodistes ho saben.

L'instint de la bretxa normalment fa que ens imaginem una divisió allà on només hi ha una progressió suau, que vegem diferències allà on hi ha convergència, i conflicte on hi ha confluència.

- Com mantenir a ratlla l'instint de la bretxa

Comparació entre mitjanes, ja que qualsevol simplificació de la informació pot ser també enganyosa, i les mitjanes no en són cap excepció.

Comparació entre extrems.

Aquestes històries d'extrems oposats són atractives, provocatives i temptadores –i molt efectives a l'hora d'activar el nostre instint de la bretxa–, però poques vegades ens ajuden a entendre la realitat.

La majoria sempre queda al mig, i ens explica una història molt diferent.
La majoria dels habitants del Brasil han sortit de la pobresa extrema.

En realitat no hi ha bretxa ni tan sols als països amb més desigualtats. La majoria de la gent es troba al mig.
El que al teu país s'entén com a pobresa és diferent de «l'extrema pobresa». És una «pobresa relativa».

La visió errònia del món només desapareix quan hi ha una manera de mirar-lo igual de senzilla però més adequada que la substitueixi. Això és el que fan els quatre nivells.

- Factfulness

El factfulness és... reconèixer quan una història t'està parlant d'una bretxa i recordar que això et pinta una imatge de dos grups separats.

Normalment la realitat no està tan polaritzada. Normalment la majoria es troba al mig, on se suposa que hi ha la bretxa.

Per mantenir a ratlla l'instint de la bretxa, busca on és la majoria.

Vigila amb les comparacions entre mitjanes, ja que trobaries que les dades se superposen.

Vigila amb les comparacions entre extrems, fins i tot en aquests casos la majoria sol ser al mig,

- CAPÍTOL 2: L'INSTINT DE LA NEGATIVITAT

De com vaig néixer a Egipte, com si diguéssim, i què ens pot ensenyar sobre el món un nadó en una incubadora.

- Sortir de la rasa

- El megaequívoc segons el qual «el món està empitjorant»

És aquesta tendència que tenim a fixar-nos en les coses dolentes i no en les bones. El nombre de víctimes de guerres.

El terrorisme també ha tornat a augmentar.

La sobrepesca i la deterioració dels mars són francament preocupants. La llista de zones mortes dels oceans i d'espècies en perill és cada cop més llarga.

Els gels s'estan fonent.

El col·lapse del mercat immobiliari americà del 2008.

El sistema continua sent tan complex com aleshores i es podria tornar a produir una crisi com aquella. Podria passar demà mateix.

Hi ha una cosa indispensable: una col·laboració internacional basada en una visió del món compartida i basada en fets.

Jo no em refio mai al cent per cent de les dades, i tu tampoc ho hauries de fer. Sempre hi ha imprecisions.

- Les estadístiques com a teràpia

És molt fàcil estar al cas de totes les coses negatives que passen al món. El difícil és estar al cas de les positives: hi ha milers de milions de coses que van millor i que no s'expliquen mai.

Parlo del miracle secret i silenciós del progrés humà.

Em conviden a conferències i congressos arreu del món per parlar-ne.
El que els ensenyo són bàsicament dades oficials de l'ONU.
És reconfortant,

És un nou tipus de pastilla de la felicitat, completament gratuïta i disponible online!

L'any 1800, aproximadament el 85% de la humanitat vivia al nivell 1, la pobresa extrema.
Fugir. Migrar. Si podies.

El nivell 1 és el punt on va començar la humanitat i on va viure la majoria de la població mundial fins el 1966. Fins aleshores, l'extrema pobresa era la norma, i no l'excepció.

El 2017, a l'Índia, s'havia reduït al 12%.

A la Xina, va baixar a un impressionant 0,7%.
En el mateix període de temps l'Amèrica del Sud va registrar una disminució del 14% al 4%.

Fa només vint ans, el 29% de la població mundial vivia en la pobresa extrema. Ara hi viu només el 9%.

L'any 1800, l'esperança de vida al món era d'uns trenta anys.

És només una mitjana, i quan tractem amb mitjanes hem de recordar sempre que hi ha una dispersió.

Aquesta és una d'aquelles preguntes que com més estudis tens més ignorant resultes ser.

Hi ha una baixada en picat l'any 1960 perquè aquell any a la Xina van morir de fam entre 15 i 40 milions de persones, i els fets no es van descriure en anglès al món exterior fins el 1996.

El món s'ha tornat un lloc més transparent i molt més eficient a l'hora de fer arribar l'ajuda allà on es necessita.

El Gràfic de la Salut Mundial, i és una mena de mapamundi de la salut i la riquesa.

El món no està dividit en dos. La Suècia on vaig néixer jo l'any 1948 era en el mateix punt del mapa de salut i riquesa on és actualment Egipte.
És a dir, just en mig del nivell 3.

Al llarg de la meva vida Suècia ha continuat millorant. El 1921, Suècia era on és ara Zàmbia. És a dir, al nivell 2.

Quan la meva àvia va néixer, el 1891, Suècia era com Lesotho actualment.
Avui és el país del món amb una esperança de vida més baixa, just a la frontera entre el nivell 1 i el nivell 2, gairebé en la pobresa extrema.

Al final de la seva vida tenia una aixeta d'aigua freda a dins de casa i una latrina al soterrani: un autèntic luxe, comparat amb quan era petita i no hi havia aigua corrent.

La Suècia de l'època dels meus avis tenia el mateix nivell d'alfabetització que l'Índia d'avui dia, que també és al nivell 2.

La modernització més bàsica ha arribat a la majoria de la població i ha millorat dràsticament la vida de la gent.

I és que la vida ha millorat fins i tot al nivell 1, gairebé tots els països han millorat en gairebé tots els aspectes.

Trenta-dues millores més.

En tots els casos et podria demostrar que la gent és molt més negativa que la realitat que mostren les dades.

Tots aquests progressos són molt difícils de veure mirant per la finestra.

L'objectiu d'una renda més alta no és només una pila més gran de diners. L'objectiu d'una vida més llarga no és només una mica més de temps. L'objectiu últim és tenir la llibertat de fer el que vulguem.

Les guitarres per càpita són un bon indicador. I aquí sí que, noi, les dades es desapareixen.

www.gapminder.org/tools.

- L'instint de la negativitat

Gran part de la culpa la té el nostre instint de la negativitat: l'instint que fa que ens fixem més en les coses dolentes que no pas en les bones.

Atenció: els objectes que recordes eren pitjors de com els pinta la teva memòria

Fins allà on l'home pot recordar, per les raons que siguin, sempre intentem no recordar-nos a nosaltres mateixos ni als nostres fills les misèries i les penúries del passat.

Les societats de caçadors i recol·lectors solien tenir un índex de morts per assassinat superior al 10%, i la canalla no se'n salvava.

Estem sotmesos a una cascada de notícies negatives d'arreu del món que no s'acaba mai.

És molt poc habitual veure a les primeres pàgines dels diaris notícies sobre millores progressives, encara que aquestes millores tinguin un impacte a gran escala i afectin milions de persones.

Gràcies a la major llibertat de premsa i al progrés tecnològic, ens arriba més informació que mai sobre desastres.

Entre les coses que han millorat hi ha també la nostra capacitat de monitoritzar el sofriment.

Els activistes i els lobbys sempre troben la manera de fer que qualsevol sotrac en una corba sembli la fi del món,

Als Estats Units, per exemple, l'índex de criminalitat mostra una tendència negativa des del 1990.

Cada cop que passa alguna cosa terrible o impactant, o sigui cada any, s'anuncia una crisi. Les notícies no paren d'alertar-nos de les coses terribles que estan passant en aquest moment.

Sentir, no pensar. A mi em sembla que el que passa és que no pensa. Que sent. Hi estic d'acord. No tot va bé. Fem molt bé d'estar tots molt preocupats.

Però és igual de ridícul, i igual d'angoixant, ignorar els progressos que s'han fet fins ara.

Soc un «possibilista» molt seriós, això és el que soc. Una persona que es resisteix a caure constantment en una visió del món hiperdramàtica.

És tenir una idea clara i assenyada de com són les coses. És tenir una visió del món constructiva i útil.

És que els mètodes que ja s'estan fent servir per millorar el món estan funcionant bé.

Agafem l'escolarització de les nenes, per exemple. Quan les dones van a escola passen coses meravelloses per a la societat. És un cercle virtuós de canvi.

El 90% de les nenes en edat de fer estudis primaris va a escola. En el cas dels nens, hi va el 92%. Pràcticament no hi ha diferència.

La pèrdua de l'esperança és segurament la conseqüència més devastadora de l'instint de la negativitat i de la ignorància que genera.

- Com mantenir a ratlla l'instint de la negativitat

La solució no és contrarestar les notícies negatives amb més notícies positives. Una solució que a mi em funciona és conscienciar-me que he de tenir dues idees simultànies al cap.

El que estic dient és que una cosa pot estar malament i al mateix temps estar millor. Totes dues coses són certes. Està malament i millor. Millor i malament al mateix temps.

Així és com hauríem de pensar sobre l'estat actual del món.

Compta amb les males notícies. Recorda que els mitjans i els activistes sempre recorren al drama per atraure la teva atenció.

Recorda que vivim en un món transparent i connectat on és més fàcil que mai relatar el patiment.

Tingues present sempre que els canvis positius solen ser molt més nombrosos, però no t'arriben. Ets tu qui els ha de buscar.

Nota -

Una distopia, contrautopia o antiutopia és una utopia negativa on la realitat transcorre en termes oposats als d'una societat ideal, és a dir, vers una societat opressiva, totalitària o indesitjable. El terme va ser encunyat com a antònim d'utopia i s'usa principalment per a fer referència a una societat fictícia (freqüentment emplaçada en el futur) on les tendències socials es duen a extrems apocalíptics.

No apliquis la censura a la història

Les proves d'un passat terrible fan esgarrifar, però són una font valuosíssima.

Ens ajuden a valorar el que tenim ara i ens omplen d'esperança en les generacions futures, que, com les que les van precedir, superaran les davallades puntuals i continuaran amb aquesta tendència sostinguda cap a la pau, la prosperitat i la resolució dels problemes del món.

- **M'agradaria donar les gràcies... a la societat**

Càrrega Mundial de Morbiditat (Global Burden of Disease en anglès).

Per mi el progrés és això. Avui hi ha molts països arreu del món que estan fent tots aquests passos endavant. I molts d'ells els estan fent més ràpid que Suècia en el seu moment. Molt més ràpid.

- **Factfulness**

El factfulness és... **reconèixer quan estem rebent una notícia negativa i recordar que les males notícies ho tenen molt més fàcil per arribar fins a nosaltres.**

- Millor i malament.
- Les bones notícies no són notícia.
- Una millora gradual no és notícia.
- Més notícies no és sinònim de més patiment.
- Alerta amb els passats de color de rosa.

- **CAPÍTOL 3: L'INSTINT DE LA LÍNIA RECTA**

De com menys supervivents vol dir menys gent, de per què els accidents de trànsit són com les càries, i de per què el meu net és com la població mundial.

- **El gràfic més esgarrifós que he vist mai**

Les estadístiques poden ser esgarrifoses, per exemple l'epidèmia d'Ebola que era una línia de duplicació.

- **El megaequívoc que «la població mundial està augmentant i ja està»**

És el tercer i últim megaequívoc: la idea errònia que la població mundial creix i ja està. Aquest i ja està implica que, si no hi fem res, la població continuarà augmentant sense parar.

L'instint que ens porta a pensar que totes les línies són rectes.

Els ximpanzés trien la línia correcta el 33% de les vegades. ¿I els mestres noruecs? El 9%, només.

¿I els experts del Fòrum Econòmic Mundial?

El 26% va encertar la resposta correcta.

- L'instint de la línia recta

L'any 8000 a.C. vivien 5 milions de persones, repartides per les costes i els rius d'arreu del planeta, i l'any 1800, finalment, va arribar al miler de milions.

Després se li va sumar un altre miler de milions en només 130 anys. I 5 més en menys d'un segle.

Cal dir que el creixement ja ha començat a alentir-se, i els experts de l'ONU estan convençuts que durant les pròximes dècades es continuarà alentint. Calculen que deixarà de pujar més o menys entre els 10 i els 12 milers de milions, cap a finals d'aquest segle.

- La forma de la corba demogràfica

¿Per què està augmentant la població?

Hi haurà més adults.

El canvi radical que es necessita per aturar el ràpid augment de la població és que deixi de créixer el nombre d'infants, i això ja està passat. ¿Com pot ser? La resposta a aquesta pregunta l'hauria de saber tothom.

L'any que vaig néixer jo, el 1948, les dones tenien cinc fills de mitjana.

A partir del 1965 aquesta xifra va començar a baixar com no ho havia fet mai.

Fins a arribar a una mitjana mundial sorprenentment baixa que no arriba ni al 2,5.

No cal cap mesura dràstica.

Estem a punt d'arribar al «pic de població infantil».

¿Per què s'aturarà el creixement demogràfic?

Aquest patró es repetirà durant tres generacions.

En equilibri amb la naturalesa, el nombre de pares ha deixat d'augmentar.

Si entre el 1900 i el 2000 la població va passar de 1.500 milions de persones a 6.000 milions, és perquè durant el segle xx va fer una transició d'un equilibri a l'altre.

Aquesta etapa de desequilibri és el que fa que avui les dues generacions més joves siguin més nombroses que les altres i també la causa de l'ompliment.

Però el nou equilibri ja està assolit: el nombre anual de naixements ha deixat de créixer.

Però un moment: «ells» encara tenen molts fills

En realitat la relació entre religió i fills per dona no és tan espectacular.

Certament, l'únic factor que sí que té una estreta relació amb les famílies nombroses: la pobresa extrema.

Tots els més pobres sumats, és a dir el 10% de la població, continuen tenint cinc fills de mitjana.

Els països on les dones tenen més fills són els països amb els índexs de mortalitat infantil més elevats, com ara Somàlia, el Txad, Mali i el Níger: entre cinc i vuit.

Retardar la sortida de la pobresa extrema l'únic que fa és provocar un augment de la població.

L'únic mètode que s'ha comprovat que és eficaç per frenar el creixement de la població és eradicar la pobresa extrema i oferir una vida millor a la gent, amb educació i anticonceptius.

Això justifica l'obligació moral d'ajudar la gent a sortir de la indigna misèria de la pobresa extrema.

Com mantenir a ratlla l'instint de la línia recta o, dit d'altra manera, no totes les línies són rectes

Les línies rectes, el gràfic de salut i riquesa, a més renda més salut.

També podem trobar una línia recta quan comparem el nivell de renda amb l'educació, l'edat de les dones quan es casen i la despesa en oci.

Corbes en forma d'essa: quan comparem la renda amb les necessitats bàsiques, com ara educació primària o vacunació, ens trobem amb corbes en forma d'essa.

La corba de fills per dona de la pàgina següent sembla un tobogan.

Gepes: la salut dental, per exemple, empitjora així que es passa del nivell 1 al nivell 2, però al nivell 4 torna a millorar.

Els accidents de trànsit mostren un patró similar.

Passa el mateix amb les morts infantils per ofegament dins del conjunt de morts infantils.

Cal dir que qualsevol de les coses que necessitem per sobreviure són letals en dosis molt elevades.

Un dòlar més al dia no té el mateix impacte en cadascun dels nivells.

El món és molt injust, però duplicar la teva renda, parteixis d'on parteixis, et canvia la vida sempre.

- ¿Fins a quin punt veus la corba?

¿Fins a quin punt veus la corba?

La part de la corba que coneixem els que vivim al nivell 4 potser no és vàlida per als nivells 1, 2 i 3.

- Factfulness

El factfulness és... reconèixer que estem donant per suposat que la línia continuarà sent recta i recordar que al món real les línies rectes són poc freqüents.

Per controlar l'instint de la línia recta, recorda que les corbes poden tenir moltes formes diferents.

- CAPÍTOL 4: L'INSTINT DE LA POR

De com amagar 40 milions d'avions i com vaig guanyar, més o menys, el Nobel de la Pau.

- Un terra ple de sang

No oblidaré mai el meu error d'interpretació. Ho vaig interpretar tot a l'inrevés: el rus era suec; la guerra era la pau; la crisi epilèptica era una hipotèrmia, i la sang era líquid vermell d'un ampolleta que duia a dins de l'armilla salvavides. I jo tan convençut!

Quan tenim por no veiem les coses amb lucidesa.
Jo no veia el que volia veure. Veia el que em feia por veure.

El pensament crític és sempre complicat, però quan estàs espantat és gairebé impossible.
Quan tenim la ment ocupada per la por, no hi queda lloc per als fets.

- El filtre de l'atenció

No hi ha ningú que tingui prou capacitat mental per absorbir tota la informació que hi ha allà a fora.

Imagina't que tenim un escut, o un filtre d'atenció, entre el món i el nostre cervell, i aquest filtre d'atenció té deu forats amb la forma dels diferents instints

Els mitjans no poden perdre el temps en notícies que no traspassaran el nostre filtre d'atenció.

Si no anem amb compte, acabem pensant-nos que el que és excepcional és normal: que el món és així.

- L'instint de la por

Són pors que tenim molt gravades al cervell per raons evolutives òbvies.

Als nivells 1 i 2 totes aquestes pors són encara constructives.

Els mitjans no es poden resistir a burxar en el nostre instint de la por.

Els segrestos i els accidents aeris, terratrèmols...

El drama és molt més intens quan dispara múltiples pors alhora.

Però aquesta és la paradoxa: no s'havia difós mai tan eficaçment la imatge d'un món perillós com ara que el món és menys violent i més segur que mai.

Les pors que abans ajudaven els nostres avantpassats a mantenir-se amb vida, ara ajuden els periodistes a mantenir la feina.

El nombre de morts a causa de fenòmens naturals s'ha reduït a menys de la meitat. Ara n'hi ha només el 25% de les que hi havia fa 100 anys.

En part, perquè la majoria de la gent ja no viu al nivell 1.

Les catàstrofes colpeixen països de tots els nivells de renda, però el mal que fan és molt diferent. A més diners, més ben preparats estan.

El ReliefWeb de les Nacions Unides s'ha convertit en el coordinador mundial de l'ajuda en cas de catàstrofes naturals, això ho paguen els contribuents del nivell 4.

Hauríem d'estar-ne molt orgullosos, d'això. Finalment els humans hem trobat la manera de protegir-nos de la naturalesa.

I el 91% no tenen ni idea de tot el que s'està aconseguint amb els seus diners, i per això hem de d'atrevir-nos a pensar un altre cop en una visió del món basada en fets.

El 2015 el món es va passar uns deu dies mirant imatges del Nepal, on havien mort 9.000 persones. Durant aquells mateixos deu dies la diarrea provocada per la contaminació de l'aigua potable també va matar 9.000 nens arreu del món.

L'únic que cal per evitar que una criatura es begui els excrements encara tebis del veí de la casa del costat són uns quants tubs de plàstic, una bomba d'aigua, una mica de sabó i un un sistema d'aigües residuals bàsic. Molt més barat que un helicòpter.

El 2016 van aterrar sans i estalvis a la seva destinació 40 milions de vols comercials de passatgers.

El 1944 es van reunir a Chicago per acordar unes normes comunes i van signar un contracte que tenia un important Annex 13: un sistema de notificació d'incidents comú i compartit que permetria aprendre dels errors de tothom.

L'instint de la por és tan poderós que pot fer que persones d'arreu del món col·laborin entre elles per fer avançar el progrés. És tan poderós que cada any pot apartar també del nostre camp de visió 40 milions de vols que no s'estavellen. O esborrar 330.000 nens morts de diarrea de les pantalles dels nostres televisors. Sí, així de poderós.

Jo vaig néixer el 1948, tres anys després del final de la Segona Guerra Mundial, en què van morir 65 milions de persones.

La meua vida ha transcorregut durant les dècades més pacífiques de la història de la humanitat.

Recorda: les coses poden anar malament i millor al mateix temps. Poden anar millor però continuar estant malament.

La guerra de Síria segurament serà el conflicte més mortífer que hi ha hagut al món d'ençà de la guerra d'Etiòpia i Eritrea d'entre el 1998 i el 2000.

El fet que el nombre de víctimes de conflictes bèl·lics s'estigui reduint a cada dècada a la resta del món a nosaltres sí que ens hauria de servir una mica de consol.

La tendència general cap a una disminució de la violència no és una millora qualsevol. És la tendència més bonica que hi pot haver.

La difusió de la pau que hi hagut durant les últimes dècades ha fet possible tota la resta de millores que hem vist fins ara. Hem de cuidar molt aquest do tan fràgil, si volem aconseguir tots els nostres altres nobles objectius, com ara la cooperació per aconseguir un futur sostenible. Sense pau mundial, ja ens podem oblidar de tots els altres progressos mundials.

El 1985 el comitè del premi Nobel de la Pau va decidir que el desarmament nuclear era la causa per la pau més important al món i em van donar el premi a mi. Bé, no directament a mi, sinó a l'Associació Internacional de Metges per a la Prevenció de la Guerra Nuclear

L'any 1986 hi havia 64.000 míssils nuclears en tot el planeta; actualment n'hi ha 15.000.

Avui el món té a molts països una seguretat química acceptable i regulacions de seguretat Però... hi ha un però. Tot plegat ens va deixar un efecte secundari: una por general a la contaminació química gairebé paranoica. Se'n diu quimiofòbia.

El record d'aquella falta de regulació ha creat una por i una desconfiança automàtiques.

M'agrada el pensament crític i admiro l'escepticisme, però sempre que sigui en un context on es respectin les proves científiques.

Desitjaria que t'informessis sobre com és la mort d'una criatura malalta de xarampió.
«¿Quina prova necessito per convence'm que haig de canviar d'idea?»

El DDT s'ha d'usar amb molta precaució, però té els seus pros i els seus contres.

Un episodi de contaminació reduït però aterridor genera més cobertura que altres problemes més danyosos per al medi ambient però menys dramàtics, com ara la degradació del fons marí o una qüestió tan greu com la sobrepesca.

La quimiofòbia també fa que cada sis mesos hi hagi un nou «descobriment científic» d'un producte químic que s'ha trobat en quantitats mínimes en el menjar que consumim et podria matar.

Si hi ha un col·lectiu de persones que ha entès molt bé el poder que té l'instint de la por, no és el col·lectiu de periodistes. Són els terroristes. El nom ja ho diu tot.

El Global Terrorism Database, conté detalls de 170.000 accions terroristes.

Entre el 2007 i el 2016 el terrorisme va matar 159.000 persones arreu del món: el triple que durant els deu anys anteriors.

A la caça de dades sobre terrorisme. M'encanta la Viquipèdia i, si ens poguéssim confiar d'aquestes llistes, no hauríem d'esperar tant per veure quina és la tendència.

Però va resultar que, sense voler-ho, la Viquipèdia presentava una visió del món molt distorsionada.

Una desil·lusió del 78%, per ser exactes. És exactament el nombre de víctimes de terrorisme que faltaven a la Viquipèdia. Mentre que hi sortien gairebé totes les víctimes que hi havia hagut a Occident, de les de «la resta del món» només hi havia comptabilitzades el 25%.

Tot i que el terrorisme ha augmentat arreu del món, al nivell 4 ha disminuït.
Entre el 2007 i el 2016 als països del nivell 4 van morir un total de 1.439 persones a mans de terroristes.

El gran augment de morts relacionades amb el terrorisme s'ha produït als nivells 1, 2 i 3, i sobretot en cinc països: l'Iraq (que suposa gairebé el 50% de tot l'augment), l'Afganistan, Nigèria, el Pakistan i Síria.

Costa de trobar una causa de mort que mati menys persones que el terrorisme, al nivell 4.

En territori dels Estats Units, durant els últims 20 anys hi han mort 3.172 persones, –159 l'any de mitjana–; l'alcohol ha provocat la mort d'1,4 milions de persones, als Estats Units –69.000 a l'any de mitjana– i els accidents de trànsit i homicidis unes 7.500 morts anuals.

Segons Gallup, una setmana després dels atemptats de l'11 de setembre, el 51% dels americans tenia por que algun membre de la seva família pogués ser víctima d'un atac terrorista. Catorze anys després, la xifra no s'ha mogut: el 51%. La gent té gairebé tanta por avui com la setmana després que s'ensorressin les Torres Bessones.

- Por versus perill: tenir por del que ens ha de fer por

La por pot ser molt útil, però només quan tenim por de les coses que ens han de fer por. I és que aterridor i perillós no volen dir el mateix.

El que jo vull és que la meua por es focalitzi en els grans perills d'avui, i no en els perills del nostre passat evolutiu.

- Factfulness

El factfulness és... **reconèixer quan una cosa aterridora ens crida l'atenció i recordar que no necessàriament és la més perillosa.**

Per controlar l'instint de la por, calcula els riscos.

Un món que fa por: por vs. realitat. El món fa més por del que tocaria

- Risc = perill x exposició.
- Tranquil·litza't abans de continuar. Quan tens por veus el món d'una altra manera.
- Pren el mínim de decisions possibles fins que hagi passat el moment de pànic.

- CAPÍTOL 5: L'INSTINT DE LES DIMENSIONS

De com entendre la proporció dels monuments als soldats caiguts i els atacs d'ossos fent servir dos instruments màgics que ja tens.

- Les morts que no veig

Quan era un jove metge a Moçambic, havia de comptar nens morts, a Nacala.

Era l'únic metge per a 300.000 persones.

Cada any ingressàvem uns 1.000 nens greument malalts al petit hospital del districte, és a dir, uns tres al dia, i un de cada vint moria.

La medicina de la pobresa extrema, vaja.

«No és ètic invertir tot el meu temps i tots els recursos per intentar salvar els que venen a l'hospital. Soc responsable de totes les morts d'infants en aquests districte: de les que no veig i de les que tinc davant dels ulls.»

L'índex de mortalitat infantil a Moçambic era del 26%.

La meua feina era impedir la mort de 3.900 criatures cada any, de les quals només 52 tenien lloc a l'hospital. Només passava per les meves mans l'1,3 % de tota la feina que havia de fer.

Seria molt poc ètic, em semblava, gastar més recursos a l'hospital quan la majoria de la població –i el 98,7% dels nens que s'estaven morint sense ni tan sols passar per l'hospital– encara no tenia accés a cap mena d'assistència mèdica.

Els números de la pobresa extrema són així de cruels.

«En la pobresa extrema no has de pretendre mai fer les coses a la perfecció. Si ho fas, estaràs robant recursos de llocs on es podrien aprofitar millor.»

Mentre els recursos no siguin il·limitats –i no ho són mai–, el més humanitari és fer servir la teua intel·ligència per trobar la manera de fer el màxim de bé possible amb el que tens.

Cal trobar la manera més efectiva de salvar tantes vides d'infants com sigui possible és la cosa menys despiedada que es pot fer.

El món no es pot entendre sense els números. I, només amb números, tampoc.

- L'instint de les dimensions

No t'ho prenguis malament, però tens tendència a dimensionar malament les coses. Els humans tenim una tendència natural a calcular malament les dimensions de les coses.

També per instint interpretem erròniament la importància d'un cas individual o d'una sola víctima identificable.

Els mitjans són molt amics d'aquest instint.

Aquests dos aspectes de l'instint de les dimensions, juntament amb l'instint de la negativitat, fan que sistemàticament subestimem els progressos que s'han fet al món.

Als nivells 1 i 2 el que salva vides de nens no són els metges i els llits d'hospital, l'augment de la supervivència infantil s'aconsegueix gairebé sempre amb mesures preventives fora dels hospitals, amb infermeres, llevadores i pares que han anat a escola.

Si vols invertir diners per millorar la salut als nivells 1 o 2, posa'ls a les escoles, en la formació d'infermeres i en vacunes. Els hospitals imponents poden esperar.

- Com controlar l'instint de les dimensions

Compara les xifres, cal evitar les xifres solitàries.

Alerta sobretot amb les grans xifres.

L'any passat van morir 4,2 milions de nadons.

És l'última xifra publicada per l'Unicef, i per això he esmentat aquesta xifra. Perquè no és immensa. És tan petita que és bonica, i correspon al 2016.

Val més que en lloc de plorar intentem pensar amb lucidesa en el sofriment humà.

L'any 1950, pujava a 14,4 milions,

I hi ha una cosa que està molt clara: cada cop s'eviten més morts.

- Una guerra gran

La guerra del Vietnam va ser la guerra de Síria de la meua generació.

Vaig visitar el monument, hi és una petita pedra amb una base de llautó que no devia fer ni un metre d'alt.

Hi havien mort més d'1,5 milions de vietnamites i 58.000 americans.

Després vaig visitar un monument més gran: una pedra de marbre que devia fer tres metres i mig d'alt i que commemorava la independència del Vietnam de la dominació colonial francesa.

Finalment vaig visitar una gran pagoda coberta d'or, era el monument a la guerra del Vietnam contra la Xina.

Les guerres amb la Xina havien durat, amb intermitències, 2.000 anys. L'ocupació francesa, 200 anys. I la «Guerra de Resistència contra Amèrica», només 20 anys.

A Suècia els atacs mortals d'ossos passen només un cop cada cent anys. En canvi, cada 30 dies mor una dona a mans de la seva parella. És 1.300 vegades més habitual.

Els primers mesos del 2009 van morir milers de persones de grip porcina.

En un període de dues setmanes la grip porcina havia matat 31 persones, i es van publicar a les revistes i diaris 8.176 articles per cada mort.

Durant aquell mateix període de temps unes 63.066 persones havien mort de tuberculosi, i es van publicar una mitjana de 0,1 articles per cada mort.

La regla del 80/20, busco la xifra més alta. La regla del 80/20 no és res més que això.

El petroli+carbó+gas ens dona el 80% de l'energia mundial. Bé, el 87%, per ser exactes.

Vaig començar a revisar projectes de cooperació per al govern suec. I el 20% de les partides suma més del 80% del total.

Però vaig descobrir certes sorpreses: la compra de 2.000 bisturís d'un tipus equivocat, 100 vegades més llet per a nadons de la que calia i 20.000 pròtesis testiculars a un petit consultori pediàtric de Nicaragua.

El 70% de la gent no sap que la majoria de la humanitat viu a l'Àsia.

Més del 80% de la població mundial viurà a l'Àfrica i a l'Àsia.

Avui la gent que viu als països rics que hi ha al voltant de l'Atlàntic nord, que representa l'11% de la població mundial, suposa el 60% del mercat de consum del nivell 4.

El 2040, el 60% dels consumidors del nivell 4 no viuran a Occident.

En termes de musculatura econòmica, el «nosaltres» s'està convertint en el 20%, i no el 80%.

Molts de nosaltres ens oblidem de comportar-nos correctament amb els que demà controlaran els acords comercials mundials.

- **Divideix les xifres**

La tendència que hi ha sota la barra de divisió.

Quan s'observa una reducció en una xifra de vegades és perquè n'hi ha una altra que també s'està reduint.

L'índex de mortalitat infantil ha passat del 15% al 3%.

Hi ha gent a qui li fa vergonya fer matemàtiques amb les vides humanes. A mi el que em fa vergonya és no fer-ne. Quan veig una xifra aïllada em fa por interpretar-la malament. En canvi, quan la comparo i la divideixo amb d'altres, m'omple d'esperança.

«Heu estat vosaltres, els països rics, els que ens heu posat en aquesta situació tan delicada. No pareu de cremar cada cop quantitats més grans de carboni des de fa més de cent anys. Sou vosaltres, i només vosaltres, els qui ens heu portat al caire del canvi climàtic.»

«Però, a partir d'ara, comptarem les emissions de diòxid de carboni per càpita .»

En aquest cas, les grans xifres –les emissions totals per país–s'havien de dividir per la població de cada país per obtenir un resultat que fos significatiu i que es pogués comparar.

Hi ha molts perills, allà fora, diuen.

La gent no havia tingut una vida tan segura com la de la població que viu actualment al nivell 4 en tota la història de la humanitat.

Tot i així, hi ha molta gent que viu preocupada.

Preocupada per tots els perills que hi ha «allà fora».

Però recorda que «allà fora» és la suma d'un milió de llocs diferents, mentre que tu vius només en un lloc molt concret.

Si poguessis seguir el que passa a cada lloc separatament, et sorprendries de veure que tranquils que viuen la majoria.

- **Compara i divideix**

- **Factfulness**

El factfulness és... **reconèixer quan una xifra solitària sembla molt impressionant.**

Compara. Les xifres grans sempre semblen grans.

Les xifres aïllades són enganyoses, no te'n refiïs. Intenta comparar-les sempre.

80/20. ¿T'han donat una llista molt llarga? Primer busca els elements més grans i revisa només aquests, per començar.

• **Divideix.** Una xifra i un índex poden explicar històries molt diferents. Els índexs són molt més significatius.

- CAPÍTOL 6: L'INSTINT DE LA GENERALITZACIÓ

De per què vaig haver de dir una mentida sobre els danesos i per què pot ser una bona idea construir mitja casa

- El sopar és a taula

- L'instint de la generalització

Constantment fem categories i generalitzacions de tot. Ho fem sense ser-ne conscients. Necessitem classificar les coses en categories per poder funcionar.

Ens permet estructurar el pensament, però pot distorsionar la nostra visió del món. Quan molta gent es fa seva una generalització problemàtica, parlem d'estereotip.

L'instint de la bretxa divideix el món entre «nosaltres» i «ells», i l'instint de la generalització fa que «nosaltres» pensem en «ells» com si fossin tots iguals.

He passat el qüestionari a un total de 12.596 persones en 108 conferències.

Els pitjors resultats van ser els d'una reunió anual de directors financers internacionals a la seu central d'un dels bancs més grans del món. N'he visitat tres.

Les immenses carències que veiem a les notícies acaben estereotipant la major part de la humanitat.

Cada embaràs té com a resultat uns dos anys de pèrdua de menstruació. Si ets un fabricant de compreses, no t'interessa gaire. Per això hauries de saber que l'índex de fills per dona s'està reduint a tot el món, i ho hauries de celebrar.

Els fabricants de compreses es dediquen a empescar-se noves necessitats per als 300 milions de dones del nivell 4. Mentrestant, als nivells 2 i 3, hi ha uns 2.000 milions de dones que tenen la menstruació i poques alternatives per triar.

La majoria de la població mundial està escalant nivells de renda de manera sostinguda. Gairebé tots els habitants del món s'estan convertint en consumidors.

- La dura realitat

La millor manera de fer-ho és viatjar, si pots. Sobretot visitar països del nivell 1, 2 i 3.

Llavors explico que la gent que viu en la pobresa extrema no té hospitals. I als països del nivell 2 i 3 el fet de no pintar les parets pot ser una decisió estratègica, ja que les parets pelades tiren enrere els pacients més rics i les seves emprenyadores exigències de tractaments molt costosos,

Els estudiants s'assabenten que un dels pacients no es pot permetre pagar la insulina que li acaben de receptar per a una diabetis acabada de diagnosticar.

Però això és molt habitual, al nivell 2: el sistema públic de salut pot pagar alguns diagnòstics, l'atenció d'urgències i alguns fàrmacs que no siguin gaire cars.

De fet, el vostre país s'ha tornat tan segur que quan sortiu a fora resulta que el món és un lloc perillós, per a vosaltres.»

Quan vas a altres països i veus la realitat, i no només les cafeteries de motxillaires, t'adones que generalitzar a partir del que al teu entorn habitual seria normal moltes vegades pot ser inútil o fins i tot perillós.

Recordo aquella experiència com la primera vegada a la vida en què vaig haver de canviar de cop la concepció que tenia del món: tenia molt assumit que jo era superior pel lloc d'on venia, perquè em pensava que Occident era millor i que els altres no podrien estar mai a la nostra alçada. En aquell moment, ara fa 45 anys, vaig entendre que Occident no dominaria el món gaire temps més.

- Com mantenir a ratlla l'instint de la generalització

Busca categories millors: Dollar Street

Imagina't totes les cases del món arrengrades en un sol carrer, ordenades per renda.

Fins ara l'Anna ha enviat fotògrafs a visitar unes 300 famílies en més de 50 països, per fer fotos de més de 130 aspectes diferents de la seva vida diària.

En tenim més de 40.000 fotos.

El factor més determinant pel que fa a l'estil de vida de la gent no és ni la seva religió, ni la seva cultura, ni en quin país viuen, sinó la seva renda.

Si vols veure com és el dia a dia als altres nivells, Google no et serveix.

Qüestiona't les teves categories.

Busca les diferències dins d'un mateix grup i les similituds entre diferents grups

Els estereotips sobre els països s'esmicolen així que veus les enormes diferències que hi ha a dins d'un mateix país i les enormes semblances que hi ha entre un país i un altre en un mateix nivell de renda, independentment de la seva cultura o la seva religió.

L'Àfrica és un continent immens, amb 54 països i 1.000 milions de persones. A l'Àfrica hi trobem gent que viu a tots els nivells de desenvolupament.

No té cap sentit, parlar de «països africans» i «problemes africans», però la gent ho fa constantment.

Recorda que majoria vol dir només més de la meitat. Pot voler dir el 51% o el 99%. Si pots, pregunta el percentatge.

A la Xina i França, un espectacular 96% de les dones assegura que té les seves necessitats contraceptives cobertes.

Però a Haití i Libèria «la majoria» vol dir només el 69%; i a Angola, el 63%.

Compte amb els exemples de casos excepcionals que serveixen per fer una afirmació sobre un grup sencer. La quimiofòbia, recorda que tot és química, totes les coses «naturals» i tots els productes industrials.

Parteix de la idea que tu no ets «normal» i no et pensis que els altres són idiotes

Compte a generalitzar les experiències del nivell 4 a la resta del món. Sobretot si tot plegat et porta a la conclusió que els altres són idiotes.

Als nivells 2 i 3 les famílies sovint no tenen accés a un banc on guardar els estalvis i demanar una hipoteca.

Per això, quan tenen algun calé, els Salhis compren totxos, que no baixen de valor. És molt millor anar-los afegint a la casa a mesura que els van comprant.

En lloc de partir de la base que els Salhi són uns dropos o que no saben organitzar-se, parteix sempre de la hipòtesi que són molt espavilats i pregunta't: ¿Com és que fan servir aquesta solució?

Compte amb les generalitzacions d'un grup a l'altre.

Les generalitzacions a l'engròs poden quedar dissimulades darrere de les bones intencions.

Ens hem d'esforçar tots molt per no fer generalitzacions entre grups que no són comparables. Ens hem d'esforçar tots molt per detectar les generalitzacions a l'engròs que hi ha amagades sota la nostra lògica. Són molt difícils de detectar, però, quan ens demostrin que hi ha noves evidències, hem d'estar sempre disposats a qüestionar les certeses que teníem, a tornar-les a analitzar i, si estàvem equivocats, a admetre-ho.

- Factfulness

El factfulness és... detectar quan una explicació està fent servir una categoria i recordar que les categories poden induir a error.

El que hauríem d'intentar és evitar les generalitzacions incorrectes.

- Busca les diferències que hi ha a dins de cada grup
- Busca les semblances entre els diferents grups.
- Busca les diferències entre grups.
- Compte amb «la majoria». Pregunta si vol dir el 51%, el 99% o alguna cosa entremig.

Compte amb els exemples molt vistosos.

- Parteix de la base que la gent no és imbècil.

- CAPÍTOL 7: L'INSTINT DEL DESTÍ

De roques que es belluguen i de coses sobre les quals l'avi no parlava mai

- Quan ploguin figures

Li estava costant molt fer entendre als seus clients que les inversions més profitoses ja no eren a les capitals europees, sinó als mercats emergents de l'Àsia i l'Àfrica.

Els vaig demostrar que alguns països de l'Àsia, com ara Corea del Sud, la Xina, el Vietnam, Malàisia, Indonèsia, les Filipines o Singapur, que durant les últimes dècades havien sorprès el món amb el seu progrés econòmic, abans havien tingut unes quantes dècades seguides de progrés social.

- L'instint del destí

L'instint del destí és la idea que hi ha unes característiques innates que determinen el destí de les persones, dels països, de les religions o de les cultures.

És fàcil intuir que devia ser un instint molt útil des del punt de vista evolutiu. Aquestes idees devien ser molt importants per fer funcionar tribus, cacicats, nacions i imperis.

Les societats i les cultures no són com les roques, inalterades i inalterables. Es mouen. El que passa és que els canvis culturals, per més ràpids que siguin tenen tendència a anar una mica massa a poc a poc perquè ens n'adonem o ens semblin notícia.

Moltes vegades els instints ens enganyen. Aquestes afirmacions tan grandiloqüents moltes vegades no són més que sensacions disfressades de fets.

- Les roques es belluguen

Les cultures, els països, les religions i les persones no són roques. Estan en transformació constant.

L'Àfrica es pot posar a l'altura.

Hi ha cinc països grans –Tunísia, Algèria, el Marroc, Líbia i Egipte– que tenen una esperança de vida superior a la mitjana mundial, que és de 72 anys. Són on era Suècia el 1970.

En els últims seixanta anys gairebé tots els països subsaharians han passat de ser colònies a ser estats independents.

Jo crec que els últims a abandonar la pobresa extrema seran els pagesos més pobres que viuen en zones amb un sòl que dona molt poc rendiment, en zones en conflicte o a prop de zones en conflicte. Actualment això segurament vol dir uns 200 milions de persones,

Durant les terribles èpoques de fams i conflictes, semblava que a la Xina, Bangladesh i el Vietnam el progrés fos impossible. Avui aquests països segurament han fabricat gairebé tota la roba que tens penjada a l'armari.

Moçambic té una costa ben llarga i ben maca a l'oceà Índic, el futur centre del mercat mundial.

L'instint del destí fa que ens costi acceptar que l'Àfrica es pugui posar a l'altura d'Occident.

Els que se suposava que havien de ser països de baix risc i alt rendiment van resultar ser d'alt risc i baix rendiment. I mentrestant, hi havia països a l'Àfrica amb un immens potencial de creixement que no rebien inversió.

Si treballes en una empresa amb seu al vell «Occident», segurament estàs deixant passar moltes de les oportunitats que t'ofereix l'expansió més gran del mercat de consum de renda mitjana que hagi vist mai la història de la humanitat, i que s'està produint precisament en aquest moment a l'Àfrica i a l'Àsia.

La majoria de joves iranians tenen valors moderns pel que fa al nombre de fills i a l'ús d'anticonceptius.

Ni els suecs més cultes tenen idea de com ha canviat el país.

Uns mitjans lliures no són cap garantia que rebem informació sobre els rapidíssims canvis culturals que s'estan produint al món.

El patró és molt semblant: independentment de la seva religió, les dones tenen més fills quan viuen en la pobresa extrema del nivell 1.

Avui dia a Suècia gairebé tothom és favorable al dret de les dones a avortar, però fins fa uns anys havien d'anar a l'estranger per avortar de forma segura, a Polònia. A la catòlica Polònia. Al cap de cinc anys Polònia va prohibir l'avortament i Suècia el va legalitzar. El flux de noies va canviar de direcció. Però la qüestió és que les coses no sempre han estat com ara. Les cultures canvien.

He conegut molts homes orgullosos d'aquests «valors asiàtics», com ells en diuen. Però també he tingut converses amb moltes dones que no ho veuen així i diuen que «el que no suporten és la idea de tenir un marit.»

Els vaig explicar com i per què les cultures estan en transformació constant i que el fet de sortir de la pobresa extrema i l'accés de les dones a l'educació i als anticonceptius ha fet que les parelles tinguin més converses íntimes i menys fills.

Els valors masculistes presents avui dia en molts països asiàtics i africans no són valors asiàtics ni són valors africans. Ni tampoc musulmans. Ni orientals. Són valors patriarcals com els que hi havia a Suècia fa només seixanta anys, i amb el progrés social i econòmic s'esvairan igual com va passar a Suècia. No són inalterables.

- Com mantenir a ratlla l'instint del destí

Que els canvis siguin lents no vol dir que no siguin canvis

Les societats i les cultures estan en moviment constant.

Avui, un sorprenent 15% de la superfície del planeta és un espai protegit, i la xifra es continua incrementant.

Per mantenir a ratlla l'instint del destí, no confonguis els canvis lents amb l'absència de canvi. No subestimis els canvis anuals, encara que siguin només de l'1%, perquè et semblen massa petits i massa lents.

Estigues disposat a posar al dia els teus coneixements

És reconfortant pensar que el coneixement no té data de caducitat.

Però, en les ciències socials, fins i tot els coneixements més bàsics caduquen ràpidament.

Per mantenir a ratlla l'instint del destí, estigues obert a les noves dades i a refrescar els teus coneixements constantment.

Recull exemples de canvi cultural.

- Jo no tinc visió de futur

En una xerrada vaig explicar a aquelles dones amb poder per prendre decisions que en vint anys la pobresa extrema podia estar eradicada de l'Àfrica.

Una persona africana em va dir: ¿vostè creu que els africans es conformaran a erradicar la pobresa extrema i que es quedaran tan satisfets, vivint en la pobresa normal? ¿Però quina mena de visió de futur és aquesta? És la mateixa visió europea de sempre. La meua visió a 50 anys vista és que els africans serem rebuts a Europa com a turistes, i no com a refugiats que ningú vol.»

Vull que el diumenge els nens vagin a la platja en lloc de quedar-se treballant als camps dels seus pares o als seus barris degradats sense fer res.

I es que, després de pronunciar la conferència més important de la meua vida, em vaig adonar que encara tenia una visió antiquada, estàtica i colonialista, continuava sense creure'm que «ells» fossin capaços d'atrapar-nos a «nosaltres».

Encara no havia entès que tothom, cada família i cada nen, lluitaria amb totes les seves forces per aconseguir-ho i poder anar també d'excursió a la platja.

- Factfulness

El factfulness és... **saber veure que moltes coses (incloent-hi persones, països, religions i cultures) semblen inalterables perquè canvien molt a poc a poc, i recordar que fins i tot els canvis lents i petits acaben sumant i provocant grans canvis.**

- Pren nota dels canvis graduals.
 - Posa al dia els teus coneixements.
- La tecnologia, els països, les societats, les cultures i les religions canvien constantment.
- Parla amb l'avi.
 - Recull exemples de canvi cultural.

- CAPÍTOL 8: L'INSTINT DE LA PRESPECTIVA ÚNICA

De per què no s'han de confondre els governs amb claus i per què de vegades les sabates i els totxos diuen més coses que els números

- ¿De qui ens podem refiar?

¿De qui ens podem refiar? ¿Dels experts, potser?

En això també s'ha d'anar amb compte.

- L'instint de la perspectiva única

Tenim tendència a trobar molt atractives les idees simples.

Però és molt fàcil entrar en una dinàmica perillosa,

El món es converteix en una cosa molt simple. Tots els problemes tenen una única causa, que hem de combatre sempre, o tots els problemes tenen una única solució, que hem de defensar sempre.

Només hi ha un petit problema: que estem interpretant el món erròniament.

Per exemple, una idea tan simple i tan bonica com la del lliure mercat pot portar a la idea simplista que tots els problemes tenen una causa única –la interferència dels governs– que hem de combatre sempre.

Una altra idea tan simple i tan bonica com la de la igualtat pot portar a la idea simplista que la culpa de tots els problemes la té la desigualtat,

Estar sempre a favor o en contra d'una idea en concret et fa cec a la informació que no s'ajusta a la teva perspectiva, i normalment no és un bon plantejament, si vols entendre la realitat.

Moltes altres vegades el que em fa obrir els ulls és parlar amb una persona que té idees diferents i intentar entendre-la.

- Els professionals: experts i activistes

M'encanten els experts, però tenen les seves limitacions.

Els experts en matemàtiques no se'n surten gaire millor amb les nostres preguntes factuais que la resta de la gent.

Ser intel·ligent –ser bo amb els números, o tenir molts estudis, o haver guanyat el Nobel– no suposa cap drecera per al coneixement factual del món. Els experts són experts en el seu àmbit i prou.

I, de vegades, ni això. Molts activistes es presenten com a experts.

Als nivells 2, 3 i 4, on viuen 6.000 milions de persones, hi ha tantes nenes que van a escola com nens, o fins i tot més.

Els humans hem saquejat els recursos naturals arreu del planeta.

Et recomano encaridament visitar la Llista Vermella, on pots consultar l'estat de totes les espècies amenaçades del món, la [Llista Vermella](#) del World Wildlife Fund (WWF)

Hi ha hagut progressos en drets humans, en la protecció d'animals, en l'educació de les dones, en la conscienciació sobre el canvi climàtic, en l'atenció en casos de desastres naturals i en molts altres camps en què els activistes intenten apel·lar a la nostra consciències dient que les coses van cada cop pitjor.

Pot ser un revulsiu, saber que hi ha evidències que les coses van millor, en lloc de sentir insistir sempre sobre el mateix problema.

El coneixement en profunditat pot interferir en la capacitat dels experts de veure què és el que funciona en realitat.

És millor mirar el món de moltes maneres diferents.

Els números no són l'única solució, hauríem de ser molt cautelosos amb les conclusions derivades només dels càlculs.

El món no es pot entendre sense números, però només amb números tampoc.

La medicina no és l'única solució, en lloc de lluitar contra una malaltia en concret, és molt més assenyat estendre i millorar progressivament l'assistència primària per tractar-les totes.

En un altre àmbit relacionat amb la medicina, les grans farmacèutiques, els beneficis estan caient.

Si les companyies farmacèutiques fossin més bones ajustant els preus segons els països i els clients, farien l'agost amb el que ja tenen.

Per exemple, que les mares tinguin accés a un transport que les porti a l'hospital local.

I és que té més impacte en l'educació l'accés a l'electricitat que no pas més llibres de text o més mestres a l'aula, perquè així els estudiants poden fer els deures quan el sol ja s'ha amagat.

És curiós veure les línies vermelles que traça la gent i que ben educats que se senten mantenint-se a dins d'aquestes línies.

- Els ideòlegs

La ideologia ens ha regalat la democràcia liberal i la sanitat pública.

«Els cubans som els més sans d'entre els pobres», ens pensem. Però ell diuen que:
«No som els més sans d'entre els pobres; som els més pobres d'entre els sans.»

Els Estats Units: els més malalts d'entre els rics.

I si jo hagués de triar on viure, triaria no en base a la ideologia sinó al que ofereix cada país a la seva gent.

Els Estats Units gasten més diners per càpita en sanitat que qualsevol altre país del món, però hi ha 39 països on l'esperança de vida és més alta.

I és per l'absència d'un sistema públic de salut, que per als ciutadans de la gran majoria de països del nivell 4 és una cosa que es dona per suposada.

Hi ha un grup reduït de països rics amb una esperança de vida tan baixa com la dels Estats Units: Oman, l'Aràbia Saudita, Bahrain, els Emirats Àrabs Units i Kuwait.

Com passa amb la majoria de debats on es confronta sector privat amb sector públic, la resposta no és mai o blanc o negre. Depèn del cas i de vegades és blanc i negre alhora. El repte és trobar l'equilibri adequat entre regulació i llibertat.

Ni tan sols la democràcia és l'única solució, ja que les proves no confirmen aquesta teoria.

La gran majoria dels països que estan fent grans progressos econòmics i socials no són democràcies.

Dels deu països amb un creixement econòmic més accelerat del 2012-2016, nou traurien una nota molt baixa en un examen de democràcia.

Qualsevol persona que afirmi que la democràcia és una condició indispensable perquè hi hagi creixement econòmic i millores sanitàries corre el perill de veure com la realitat l'hi contradia. Val més defensar la democràcia com un objectiu en si mateix que no pas com al mitjà més eficaç per assolir els altres objectius als quals aspirem.

No hi ha cap indicador que per si sol ens permeti mesurar el progrés d'un país. La realitat és molt més complexa.

Ni el sector públic ni el privat són sempre l'única resposta.

Les coses no són blanques o negres. Cada cas és un cas.

- Factfulness

El factfulness és... **saber reconèixer que el fet de tenir una única perspectiva pot limitar la teva imaginació, i recordar que és millor analitzar els problemes des de diferents angles per tenir-ne una visió més acurada i trobar solucions pràctiques.**

Cal agafar la caixa d'eines sencera, i no només el martell

- Posa a prova les teves idees.
- Busca gent que discrepi de tu
- Competència limitada.
- Martells i claus. No hi ha cap eina que serveixi per a tot.
- Números sí, però no només.
- Vigila amb les idees i les solucions simples.

Abraça la complexitat. Combina idees. Busca acords. Resol els problemes cas per cas.

- CAPÍTOL 9: L'INSTINT CULPABILITZADOR

De rentadores màgiques i robots que fabriquen diners

- Clavem-li una nata a la iaia

- L'instint culpabilitzador

L'instint culpabilitzador és l'instint de buscar una raó clara i simple per a totes les coses dolentes que passen.

Ens agrada pensar que les coses passen perquè algú volia que passessin; que les persones tenim poder i capacitat de fer que passin. Si no, el món ens semblaria imprevisible, confús i aterridor.

L'instint culpabilitzador ens fa exagerar la importància d'individus o de grups concrets.

Aquest instint de buscar un culpable és un obstacle per a la nostra capacitat d'arribar a una comprensió del món basada en fets:

Això mina la nostra capacitat de resoldre el problema o d'impedir que torni a passar,

i això ens distreu de la veritat, molt més complexa, i ens impedeix enfocar les nostres energies allà on cal.

Per entendre la gran majoria de problemes importants que hi ha al món, **hem de mirar més enllà de la persona culpable, hem de mirar el sistema.**

Adjudicar el mèrit és tan fàcil com culpabilitzar.

Si realment vols canviar el món, primer l'has d'entendre. I seguir el que et dicta el teu instint culpabilitzador no t'hi ajudarà.

- Passar-se les culpes

Intento ser analític sempre, però moltes vegades els instints són més forts que jo.

Pel que es veu, els periodistes i els productors de documentals no estan més ben informats que el públic en general, és a dir, estan menys informats que els ximpanzés.

La majoria dels periodistes i productors que ens informen sobre el món també estan confosos. No demonitzem els periodistes: són víctimes dels mateixos megaequívocs que tothom.

Els resultats dels sondejos als periodistes són bastant desastrosos.

Pretendre que els mitjans t'ofereixin una visió del món basada en fets és com pretendre que unes quantes fotos de les vacances a Berlín et serveixin de GPS per orientar-te per la ciutat.

L'any 2015 es van ofegar al Mediterrani 4.000 refugiats mentre intentaven arribar a Europa en llanxes inflables.

Els dolents eren els cruels i cobdiciosos traficants de persones que enganyaven famílies desesperades cobrant-los 1.000 euros per barba per una plaça

¿Potser no es poden permetre pagar un bitllet d'avió?

Una directiva del 2001 del Consell Europeu diu que si una companyia aèria o de transport marítim porta una persona sense la documentació necessària a Europa, s'haurà de fer càrrec dels costos de retornar-la al seu país d'origen.

Però això no és aplicable als refugiats, amb el dret d'asil que els garanteix la Convenció de Ginebra.

Perquè ¿com volen que l'empleat que hi ha al taulell de facturació d'una companyia aèria esbrini en quaranta-cinc segons si la persona que té al davant és un refugiat o no segons la Convenció de Ginebra?

En realitat la causa és, un altre cop, una política de la Unió Europea que consisteix a confiscar les barques quan arriben. D'aquesta manera només es poden fer servir una vegada.

I a la pràctica les seves polítiques migratòries converteixen aquesta afirmació en una broma i d'aquesta manera fan que es creï el mercat de transport en què operen els traficants.

Per instint sempre busquem un culpable, però en general no ens mirem mai al mirall. Jo crec que la gent, per més intel·ligent i més benintencionada que sigui, poques vegades arriba a la terrible conclusió que la culpa que els refugiats s'ofeguin al mar la tenim nosaltres i la nostra política migratòria.

Gairebé tot el CO₂ acumulat a l'atmosfera s'ha emès durant els últims cinquanta anys en països que ara són al nivell 4.

Fina a arribar al miler de milions de persones més pobres, responsables de tan sols l'1% de les emissions.

Diem que ells no poden viure com nosaltres quan el que hauríem de dir és que nosaltres no podem continuar vivint com nosaltres.

Necessitem algú a qui donar les culpes, i n'hi ha prou que aparegui un estranger amb la malaltia perquè en culpabilitzem el país sencer. No cal investigar res més.

L'instint culpabilitzador ens porta a atribuir més poder i influència a les persones de la que tenen, ja sigui per bé o per mal.

¿Líders poderosos?

La gran caiguda brusca de sis a tres fills per dona va tenir lloc durant els deu anys anteriors a la política de fill únic, de Mao.

Les estadístiques demostren que l'ús d'aquest mètode anticonceptiu arriba al 60% en els països de majoria catòlica, comparat amb el 58% de la resta del món.

Decretar il·legal l'avortament no evita que hi hagi avortaments, sinó que els fa més perillosos i augmenta el risc de mort per a les mares.

- Altres probables sospitosos

El que construeix una societat és la col·lectivitat, les persones.

Aquestes són les persones que construeixen una societat. Són la gent invisible que treballa en una xarxa de serveis relacionats entre ells i que conforma les institucions de la societat. Són la gent que hauríem d'aplaudir quan les coses van bé.

Gràcies, industrialització; gràcies, plantes siderúrgiques, gràcies, centrals d'energia i gràcies, indústria de processos químics per fer que tinguéssim temps de llegir llibres.

I és que el 80% de la gent té accés a alguna mena d'electricitat.

És inestable i se'n va cada dos per tres, però el món se n'està sortint. Inauguració rere inauguració. Casa per casa.

Siguem realistes sobre els anhels d'aquests 5.000 milions de persones que encara renten la roba a mà i sobre l'esforç que faran per aconseguir fer-los realitat. No és realista esperar que alenteixin voluntàriament el seu creixement econòmic. Igual com tu i jo, volen rentadores, llums elèctrics, un sistema d'aigües residuals decent, una nevera per guardar el menjar, ulleres si no hi veuen bé, insulina si són diabètics i un transport per anar d'excursió amb la família.

El que hem de fer per protegir el planeta de l'immens risc que suposa el canvi climàtic és un pla realista. Hem d'esmerçar tots els esforços a inventar noves tecnologies que facin possible que 11.000 milions de persones visquin la vida a la qual tots hauríem de voler que aspiréssin. La vida que estem vivint nosaltres ara la nivell 4, però amb solucions més intel·ligents.

En general, resisteix-te a la temptació de donar les culpes sobre el que sigui a un individu en concret o a un grup d'individus.

Normalment tot és culpa d'un munt de causes interrelacionades... d'un sistema. Si realment vols canviar el món, has d'entendre com funciona i deixar-te estar de trencar la cara a ningú.

- Factfulness

El factfulness és... **saber veure quan s'està utilitzant un cap de turc i recordar que donar les culpes a algú en concret sovint desvia el focus d'altres explicacions possibles i bloqueja la nostra capacitat de prevenir altres problemes semblants en el futur.**

- Busca les causes, no els dolents.

Val més que inverteixis les teves energies a entendre'n les causes, múltiples i interconnectades, o el sistema que ha creat aquesta situació.

- Busca sistemes, no herois.

Reconeix els mèrits del sistema.

- CAPÍTOL 10: L'INSTINT DE LA URGÈNCIA

De com «l'ara o mai» ens pot bloquejar el camí i la ment

- Talls de carreteres i bloquejos mentals

La mandioca, la base de la dieta local, s'havia de processar durant tres dies, perquè fos comestible.

El 21 d'agost de 1981 a les vuit del vespre, aquest descobriment em va transformar de metge de districte en investigador, i em vaig passar els següents deu anys investigant sobre la interacció entre economies, societats, toxines i menjar.

- L'instint de la urgència

Ara o mai! Aprèn el factfulness ja! Demà podria ser massa tard!. Tu decideixes.

Aquesta exhortació a l'acció fa que tinguis un pensament menys crític, que prenguis decisions més ràpides i que actuis en el moment. Relaxa't. Gairebé mai és veritat.

L'instint de la urgència fa que davant d'un perill que percebem com a imminent vulguem entrar en acció a l'instant. En un passat molt remot devia ser un instint molt útil, per als humans.

I és que, l'instint de la urgència ens pot induir a l'error, a l'hora d'entendre el món que ens envolta. Fa que ens estressem, accentua els altres instints i els fa més difícils de controlar, bloqueja el nostre pensament analític, ens vol fer prendre decisions massa ràpides i ens empeny a emprendre accions dràstiques sense haver-hi reflexionat prou.

Les alarmes constants fan que siguem poc reactius quan hi ha una urgència real.

- Aprèn a mantenir a ratlla l'instint de la urgència. Oferta especial! Només avui!

TED (Technology, Entertainment and Design) és una societat de responsabilitat limitada estatunidenca que organitza un conjunt de conferències seguint el seu lema ideas worth spreading («idees que val la pena difondre»). La societat és propietat de la fundació sense ànim de lucre Sapling Foundation.

La gran fita que va representar l'Acord de París del 2015 per a la reducció del canvi climàtic. Per a mi Al Gore era –i encara ho és– un heroi, però no estic d'acord amb ell quan diu que hem d'inocular la por.

La por combinada amb la urgència fa prendre decisions dràstiques i poc intel·ligents, i amb uns efectes col·laterals impredecibles.

Tampoc m'agrada l'exageració.

L'exageració mina la credibilitat d'unes dades que són fiables,

L'exageració, quan queda al descobert, fa que la gent es desentengui de la qüestió.

No encaixava amb la filosofia de Gapminder de contribuir a fer entendre els fets bàsics.

El futur sempre té un grau d'incertesa. I quan parlem del futur hauríem de ser honestos i clars sobre quin és aquest grau d'incertesa.

L'ideal seria presentar una predicció intermèdia i també una escala de possibles alternatives, de la més optimista a la més pessimista.

La majoria de la gent coneix el problema i n'és conscient. Continuar insistint-hi és com clavar cops de peu a una porta que ja està oberta.

I ¿quina és la solució? És molt simple.

Sabem qui són: la gent del nivell 4, que són, i de lluny, els que tenen un nivell d'emissions de CO₂ més alt.

Però quan em vaig posar a buscar dades per monitoritzar la causa del problema – principalment les emissions de CO₂–, curiosament, vaig trobar molt poca cosa.

Estic orgullós de poder dir que, des del 2014, Suècia quantifica trimestralment els nivells d'emissions de gasos hivernacle

Això sí que és factfulness en acció.

El canvi climàtic és un risc global tan important que no el podem ignorar ni negar, i això ho sap gairebé tot el món.

Quan estàs cridat a entrar en acció, de vegades la decisió més útil que pots prendre és millorar les dades.

Molts activistes, convençuts que és l'única qüestió global important, han agafat el costum de donar-li les culpes de tot al clima, de convertir-lo en l'única causa de tots els problemes del planeta.

El més preocupant de tot és aquest intent d'atraure la gent cap a la seva causa inventant-se el terme refugiat climàtic .

S'han convençut a ells mateixos que el fi justifica els mitjans.

No podem arribar a una situació en què la gent deixi d'escoltar-nos. Sense confiança estem perduts.

Han de contemplar l'escenari més pessimista però sense oblidar que les dades són incertes.

Quan l'epidèmia al Congo de l'Èbola molts pacients havien mort per alguna altra causa. I la corba de casos sospitosos s'havia anat exagerant cada cop més i convertint-se en un reflex cada cop menys clar de la tendència pel que feia als casos reals i confirmats.

Però no hi havia ningú que monitoritzés si el que s'estava fent funcionava o no.

Quan es presenta un problema urgent, el primer que cal fer no és cridar que ve el llop, sinó organitzar les dades.

Les dades mostraven que el nombre de casos confirmats havia arribat al seu màxim feia dues setmanes i que ara s'estava reduint, mentre que el nombre de casos sospitosos continuava augmentant.

La gent que està intentant resoldre un problema sobre el terreny, i que sempre necessita més recursos, no hauria de ser també la que mesura els progressos, perquè ens podem trobar amb unes xifres realment enganyoses.

Les dades s'han de fer servir per explicar la veritat i no per provocar una reacció, encara que sigui amb la millor de les intencions.

La urgència és una de les coses que més distorsiona la nostra visió del món. La visió hiperdramàtica que té la gent al cap crea una sensació constant de crisi i angoixa.

- Els cinc riscos globals que ens haurien de preocupar

No nego que hi hagi riscos globals que cal abordar de manera immediata.

Són els megakillers que hem d'evitar; i, si és possible, cooperant entre tots i de mica en mica.

La pandèmia global

La grip espanyola (1918) va matar 50 milions de persones –més que la guerra. I l'amenaça més perillosa per a la salut global continua sent un tipus de grip especialment virulent.

Les malalties que s'encomanen per via aèria, com la grip, que té la capacitat d'estendre's molt ràpidament, suposen una amenaça més gran per a la humanitat que altres infeccions com ara l'Ebola o el VIH/SIDA.

El col·lapse financer

En un món globalitzat, les conseqüències de les bombolles financeres són devastadores. Podria destruir tota l'economia mundial.

La Tercera Guerra Mundial

Necessitem els jocs olímpics, el comerç internacional, els programes d'intercanvis educatius, un internet lliure... qualsevol cosa que ens permeti coneixe'ns més enllà de grups ètnics i fronteres.

Hem de cuidar la nostra xarxa de seguretat per a la pau mundial i reforçar-la. Sense pau mundial és impossible assolir cap dels objectius de sostenibilitat que ens hem proposat.

Hem d'ajudar el vell Occident a trobar la manera d'integrar-se pacíficament en aquest nou món.

El canvi climàtic

Els recursos col·lectius del planeta, com l'atmosfera, només poden ser controlats per una autoritat mundialment respectada, en un món en pau i que compleixi les normes internacionals.

Requereix una comunitat internacional forta i que funcioni bé (perquè quedi clar, estic parlant de l'ONU) i un sentiment de solidaritat compartida envers les necessitats de persones diferents i amb nivells de renda diferents.

La pobresa extrema

La pobresa extrema no és un risc real.

És la misèria del dia a dia d'ara. I també és l'origen dels brots d'Ebola, i també és on comencen les guerres civils,

Els terroristes s'amaguen a les poques àrees d'extrema pobresa que encara queden.

Sabem que ara mateix hi ha 800 milions de persones que estan patint. I també sabem quines són les solucions: pau, escolarització, sanitat bàsica universal, electricitat, aigua neta, vàters, anticonceptius i microcrèdits per estimular les forces del mercat. No cal inventar res nou, per erradicar la pobresa.

Els que més costarà d'ajudar són els que estan atrapats en bandes armades caòtiques i violentes en països amb governs febles.

Necessitaran policies armats i amb l'autoritat d'un govern per defensar ciutadans innocents de la violència i per fer possible que els mestres eduquin la pròxima generació en pau.

Aquests cinc riscos s'han d'abordar amb el cap clar i dades sòlides i independents.

El que vull dir és que et preocupis per les coses correctes.

El que vull dir és que ignoris el soroll i no perdis de vista els grans riscos globals. No vull dir que no hagi de tenir por.

Angoixa't menys pels problemes imaginaris d'un món hiperdramàtic i estigues més alerta als problemes reals i a com s'han de resoldre.

- Factfulness

El factfulness és... **adonar-te'n quan una decisió sembla urgent i recordar que normalment no ho són mai.**

- Respira. Demana més temps i més informació. Normalment les coses no són mai qüestió d'ara o mai o de blanc o negre.
- Insisteix en les dades. Només serveixen les que són rellevants i acurades.
- Vigila amb els endevinaires.
- Vigila amb les actuacions dràstiques.

Les millores pràctiques i graduals, i l'avaluació del seu impacte, solen ser menys vistoses, però també més efectives.

- CAPÍTOL 11: EL FACTFULNESS A LA PRÀCTICA

- Com el factfulness em va salvar la vida

«Si algú t'amenança amb un matxet, no li donis mai l'esquena. Quedat quiet. Mira'l als ulls i pregunta-li quin és el problema.»

Era el 1989 i em trobava en un poblat remot i extremament pobre anomenat Makanga, a la regió de Bandundu del que aleshores era el Zaire i ara és la República Democràtica del Congo.

Hi havia una epidèmia de konzo (malaltia neurològica paralitzant).

Però havia comès un error gravíssim. No havia explicat prou bé als habitants d'aquell poblat què em proposava fer i per què; hauria d'haver estat amb el cap del poblat, quan ho havia explicat a tothom.

«Creiem que té a veure amb la manera com prepareu la mandioca», vaig dir.

Érem al racó més recòndit de Bandundu, i sortia aquella dona com si fos la secretària de l'Acadèmia de les Ciències a fer un al·legat a favor de la recerca científica.

Som nosaltres, la gent de Makanga, els que necessitem aquesta “recerca”».

L'instint de la por s'havia activat per culpa de les agulles esmolades, la sang i la malaltia.

Però era valenta. I a més exercia el pensament crític i havia sigut capaç d'expressar-se amb una lògica agudíssima i una retòrica perfecta en un moment de màxima tensió.

El seu factfulness em va salvar la vida.

- El factfulness a la pràctica

L'educació

Hauríem d'estar educant els nostres nens a tenir una mentalitat basada en fets i actualitzada –la vida als quatre nivells de renda i a les quatre regions– i a fer servir les regles d'or del factfulness.

Aquestes habilitats són part del pensament crític que ja s'està ensenyant a moltes escoles i podrien servir per protegir la pròxima generació de molta ignorància.

Potser que en lloc d'això ensenyem als nens Dollar Street perquè vegin com viu la gent normal i corrent. Si ets mestre, envia la teva classe a viatjar per dollarstreet.org i demana'ls que busquin diferències i semblances entre els països.

També hauríem d'estar educant els nostres fills en la humilitat i la curiositat.

Ser humil, en aquest cas, vol dir ser conscient de fins a quin punt els nostres instints poden impedir que interpretem els fets correctament.

Vol dir no tenir cap problema per dir «no ho sé».

Ser curiós vol dir estar obert a nova informació i buscar-ne activament.

Vol dir deixar que els teus errors et despertin curiositat i no incomoditat.

Ser curiós és molt estimulant, perquè sempre estàs descobrint coses interessants. Hem de trobar la manera d'actualitzar també els coneixements dels adults.

L'economia

N'hi ha prou que cometis una errada al teu currículum perquè no et donin la feina. Però si poses 1.000 milions de persones al continent que no toca, segurament no tindran cap problema a contractar-te. Fins i tot pot ser que t'ascendeixin.

El coneixement global és cada cop més indispensable i més assequible.

Actualment hi ha dades fiables i fàcilment accessibles sobre gairebé qualsevol tema. Fer servir les dades per analitzar els mercats globalitzats ja és part de la nostra cultura.

Fins que un dia algú posa realment a prova el teu coneixement global, dones per suposat que més o menys hi toques.

Si et dediques a la producció, has d'entendre que la globalització no ha acabat. Però la globalització és un procés continuat, no un episodi puntual.

Quan prens decisions sobre inversions t'has de treure de sobre la visió ingènua de l'Àfrica que encara perdura de l'època colonial, i has d'entendre que en aquest moment les millors oportunitats per invertir es troben a Ghana, Nigèria i Kènia.

Periodistes, activistes i polítics

Els periodistes, els activistes i els polítics també són humans.

No els podem demanar als mitjans gaires canvis en aquest sentit. Però, en tant que consumidors, sí que hem d'aprendre a consumir la informació amb una mentalitat més basada en fets, i entendre que les notícies no són un mitjà gaire útil per entendre el món.

La teva organització

Creiem que amb preguntes factuais es pot desemmascarar molta ignorància. A la gent li agrada molt. Gairebé tothom troba que és inspirador descobrir com és el món. Gairebé tothom té ganes de començar a aprendre coses.

- Observacions finals

Lluitar contra la ignorància i intentar difondre una visió del món basada en fets de vegades resulta frustrant, però per mi ha sigut una manera molt alegre i inspiradora de viure. Trobo que descobrir com és el món en realitat és molt útil i profitós.

Quan tenim una visió del món basada en fets, ens adonem que el món no està tan malament com semblava i entenem el que hem de fer per continuar millorant-lo.

- LES REGLES D'OR DEL FACTFULNESS

- POSTFACI

- AGRAÏMENTS

Gairebé tot el que entenc del món ho he après no estudiant dades ni assegint-me davant d'un ordinador a llegir articles d'investigació passant temps amb la gent i conversant-hi sobre el món.

- APÈNDIX

El 2017 es va començar a fer el Test Gapminder.

- NOTES

Pregunta factual 1 : la resposta correcta és la C. El 60 % de les nenes dels països de renda baixa acaben l'educació primària.

Pregunta factual 2 : la resposta correcta és la B. La majoria de la població viu en països de renda mitjana.

Pregunta factual 3 : la resposta correcta és la C.

Pregunta factual 4 : la resposta correcta és la C.

Pregunta factual 5 : la resposta correcta és la C.

Pregunta factual 6 : la resposta correcta és la B.

Pregunta factual 7 : la resposta correcta és la C.

Pregunta factual 8 : la resposta correcta és la A.

Pregunta factual 9 : la resposta correcta és la C.

Pregunta factual 10 : la resposta correcta és la A.

Pregunta factual 11 : la resposta correcta és la C.

Pregunta factual 12 : la resposta correcta és la C.

Pregunta factual 13 : la resposta correcta és la A.

- Nota final

<http://lacampanaeditorial.com/wp-content/uploads/2018/10/FACTFULNESS-Fonts.pdf>